

Методика навчання учнів позашкільних художніх закладів освіти акварельного живопису

Анотація. У статті обґрунтовано основні аспекти методики навчання акварельного живопису в позашкільних художніх закладах освіти. Розкрито вплив навчання акварелі на розвиток творчих здібностей і естетичних смаків учнів. Проаналізовано особливості організації навчального процесу, зокрема етапи освоєння техніки акварельного живопису, принципи вибору завдань і методів навчання. Наголошено на ролі викладача у створенні сприятливого середовища для самовираження учнів та розвитку їхніх індивідуальних стилів. Зроблено акцент на необхідності поєднання теоретичної підготовки з практичними завданнями, а також важливості розвитку в учнів здатності до самостійної творчої роботи.

Ключові слова: акварельний живопис, художня освіта, позашкільна освіта, методика навчання, техніка акварелі, розвиток творчих здібностей, естетичне виховання.

Annotation. The article substantiates the main aspects of the teaching method of watercolor painting in extracurricular art educational institutions. The impact of teaching watercolor on the development of students' creative abilities and aesthetic tastes has been revealed. The peculiarities of the organization of the educational process are analyzed, in particular, the stages of mastering the technique of watercolor painting, the principles of choosing tasks and teaching methods. The role of the teacher in creating a favorable environment for self-expression of students and the development of their individual styles is emphasized. Emphasis is placed on the need to combine theoretical training with practical tasks, as well as the importance of developing students' ability to do independent creative work.

Keywords: watercolor painting, art education, extracurricular education, teaching method, watercolor technique, development of creative abilities, aesthetic education.

Акварельний живопис є популярною технікою, яка використовується в позашкільній художній освіті для розвитку естетичних смаків, творчих здібностей та індивідуальності учнів. Доступність матеріалів і можливість швидкого використання базових прийомів робить акварель ідеальним засобом для початкового знайомства з мистецтвом живопису. Навчання акварельного живопису потребує від педагога спеціальних методичних знань, які дозволяють адаптувати освітній процес до індивідуальних особливостей і потреб кожного учня.

Методика навчання акварельного живопису є важливою складовою освітнього процесу в позашкільних художніх закладах освіти. Акварельна техніка пропонує широкі можливості для творчого самовираження та розвитку художніх здібностей. Вид живопису відзначається специфічними особливостями, такими як легкість, прозорість кольору, здатність до створення м'яких переходів і багатошарових ефектів. Однак водночас він вимагає від учнів певної майстерності та володіння базовими технічними прийомами.

Завдання викладача полягає в тому, щоб ознайомити учнів із тонкощами акварельного живопису, адаптуючи освітній процес до їхнього рівня підготовки та індивідуальних особливостей. Викладання акварелі має базуватися на добре розробленій методичній основі, яка враховує не тільки технічні аспекти, а й сприяє розвитку в учнів естетичного мислення та здатності до самостійного творчого мислення. Розглянемо ключові етапи методики навчання акварельного живопису.

Підготовчий етап є фундаментальним у навчанні акварельного живопису, оскільки на цьому етапі учні засвоюють необхідні базові знання та навички для подальшої творчої роботи. Учні знайомляться з інструментарієм художника-акварельника та опановують основні технічні прийоми роботи з аквареллю. Правильне розуміння властивостей матеріалів і засвоєння базової техніки роботи з водою, зокрема створення прозорості та

нашарування кольорів, є важливим у формуванні майстерності з акварельного живопису. Без цих фундаментальних знань і навичок неможливо досягти якісних результатів у подальшій художній практиці.

Етап навчання базових технік в акварельному живописі передбачає опанування фундаментальними методами роботи з фарбами. Засвоєння різних технік нанесення фарби («вологе на вологе», «сухе на вологе», «мокре на сухе») дає учням необхідний інструментарій для створення різноманітних художніх ефектів і виразності у роботах. Практичне відпрацювання кольорових переходів, градієнтів і текстур формує технічну майстерність й розвиває розуміння можливостей акварельного живопису. Це створює міцну основу для подальшого творчого розвитку та самовираження художника.

Етап розвитку композиційних навичок у навчанні акварельного живопису полягає у формуванні в учнів здатності щодо створення цілісних і гармонійних художніх творів. Опанування основ композиції, що включає роботу з кольоровою гамою, ритмом і гармонією кольорів, дозволяє учням переходити від простого технічного виконання до створення осмислених художніх робіт. Вивчення методів побудови перспективи, передачі світлотіні та пропорцій розвиває просторове мислення та здатність реалістично відображати об'єкти на площині. Ці навички є необхідними для формування професійного підходу до створення акварельних композицій та розвитку індивідуального художнього стилю.

Етап практичних вправ і створення самостійних робіт забезпечує безпосереднє застосування набутих знань і навичок на практиці. Виконання різноманітних завдань – від натюрмортів до портретів – дозволяє учням експериментувати з вищими жанрами та вдосконалювати технічну майстерність. Робота над унікальними композиціями стимулює розвиток творчого мислення та формує авторський підхід до створення художніх творів. Цей практичний досвід є незамінним для розвитку власного художнього стилю та становлення учня як самостійного митця, здатного втілювати свої творчі задуми в акварельному живописі.

Етап корекції та індивідуальної підтримки відіграє важливу роль у навчанні акварельного живопису, оскільки забезпечує якісний розвиток художніх навичок учнів. Постійний зворотний зв'язок між викладачем та учнями допомагає учням своєчасно виявляти та виправляти технічні помилки, розуміти способи і напрями вдосконалення своєї майстерності. Індивідуальний підхід у корекції техніки та роботі над деталями сприяє формуванню унікального художнього почерку кожного учня. Така персоналізована підтримка є необхідною умовою для особистісного творчого зростання та розвитку впевненості у власних художніх здібностях.

Для ефективного засвоєння техніки акварельного живопису в позашкільних художніх закладах освіти можна використовувати різноманітні методичні прийоми та форми роботи, які забезпечують інтерактивність, розвиток творчого мислення та інтересу учнів до процесу навчання.

Інтерактивність є ключовим елементом у навчанні акварелі, оскільки вона дозволяє учням практикувати навички та виявляти власні підходи до творчості через живе спілкування та активну взаємодію з однолітками та викладачем. До інтерактивних методів можемо віднести:

- ігрові завдання, які допомагають учням засвоїти базову техніку в цікавій і ненав'язливій формі. Наприклад, гра «Колірний калейдоскоп» пропонує учням малювати композицію, використовуючи лише обмежену кількість кольорів, або створювати кольорові комбінації за заданими параметрами. Це розвиває в учнів відчуття кольору і гармонії;

- групові вправи. Спільні творчі завдання заохочують співпрацю та обмін ідеями, що допомагають учням краще розуміти технічні аспекти роботи з аквареллю. Наприклад, групове створення великої картини, де кожен учень працює над окремим фрагментом

композиції, дозволяє поєднувати індивідуальні стилі в одній цілі;

- обговорення та рецензування. Після виконання завдання учні діляться своїми враженнями та обговорюють, що у них вдалося найкраще, а над чим ще варто працювати. Це формує критичне мислення, розвиває здатність аналізувати свою роботу та роботу однолітків, а також навчає конструктивного підходу.

Демонстраційна техніка є методом навчання, який дозволяє учням побачити послідовність дій і технічні нюанси виконання акварельного живопису на прикладі роботи викладача. До її різновидів можемо віднести:

- показ техніки в режимі реального часу. Викладач демонструє, як використовувати пензлі різної жорсткості, створювати градієнти, вирівнювати кольори, контролювати кількість води для досягнення бажаних ефектів. Наприклад, у техніці «вологе на вологе» учні можуть спостерігати, як фарби змішуються одночасно на мокрому папері, створюючи м'які переходи і розмиті контури;

- пояснення технічних прийомів. Викладач пояснює значення кожного кроку, від підготовки паперу до завершального шару фарби. Наприклад, він пояснює, як при використанні техніки «сухе на мокро» можна створити контрастні та чіткі деталі, показуючи, як вмілий розподіл вологи на папері впливає на кінцевий результат;

- аналіз помилок і корекція. Викладач на прикладі власних робіт або робіт учнів демонструє типові помилки у виконанні акварельного живопису та способи їх виправлення. Це дозволяє учням краще розуміти процес навчання та уникати подібних помилок у майбутньому.

Знайомство з творчістю відомих акварелістів дає можливість учням глибше усвідомити художній потенціал акварелі та можливості її використання для витворення індивідуального стилю:

- огляд біографії і творчого шляху відомих акварелістів. Учні вивчають, як відомі художники використовували акварель для передачі світла, простору та атмосфери у своїх роботах. Це надихає на самостійні експерименти з кольорами та техніками;

- аналіз картин. Розгляд конкретних робіт акварелістів дають змогу учням розібратися в композиційних прийомах, світлотіні, ритмі, стилі та манері виконання. Викладач пропонує учням виділити основні елементи на обраних роботах, а також обговорити, як ті чи інші ефекти досягаються завдяки акварелі;

- інтерпретація стилів. Учні роблять спроби інтерпретувати стилі та техніку акварелістів, створюючи власні роботи за мотивами побаченого. Це дозволяє їм не лише створити кращу техніку, а й розвинути власний художній почерк, експериментуючи з ефективними підходами.

Такі методичні прийоми створюють сприятливе середовище для розвитку творчих здібностей учнів, стимулюють їх до експериментів, самостійного мислення та формування індивідуального стилю.

У навчанні акварельного живопису викладач виконує комплексну роль, він не лише передає знання, а й сприяє розвитку індивідуальних здібностей, самовираження та естетичних цінностей учнів. Роль викладача багатогранна та включає функції викладача, наставника, порадирика й модератора творчого процесу.

Методика навчання акварельного живопису в позашкільних художніх закладах освіти передбачає інтеграцію базових технік, композиційних принципів та індивідуальної підтримки, що забезпечують розвиток творчих здібностей і самовираження учнів. Навчання акварельного живопису сприяє особистісному і художньому зростанню, допомагаючи учням розвивати естетичні смаки та індивідуальність.

Список використаних джерел:

1. Зузяк Т.П., Марущак О.В., Шинін О.С., Висоцька О.В., Возна О.А. Психолого-педагогічні

аспекти розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців образотворчого та декоративного мистецтва під час навчання академічного рисунка. *Fundamental and applied research in the modern world*. Abstracts of the 4th International scientific and practical conference (November 18-20, 2020). BoScience Publisher. Boston, USA. 2020. Pp. 549-557.

2. Марущак О.В., Василько В.О., Давидюк А.В., Микитин А.Я., Черненко Д.С. Форма як засіб виразності у створенні художнього образу в образотворчому мистецтві. *Modern directions of scientific research development*. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. BoScience Publisher (May 18-20, 2022). Chicago, USA. 2022. Pp. 602-610.

3. Марущак О.В., Василько В.О., Давидюк А.В., Микитин А.Я., Черненко Д.С. Форма як засіб виразності у створенні художнього образу в образотворчому мистецтві. *Modern directions of scientific research development*. Proceedings of the 12th International scientific and practical conference. BoScience Publisher (May 18-20, 2022). Chicago, USA. 2022. Pp. 602-610.

4. Марущак О.В., Довженко М.В., Івахова А.А., Лебідь С.О., Мудрак Н.В. Живописні етюди у формуванні професійної компетентності майбутніх художників декоративного мистецтва. *International scientific innovations in human life*. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House (May 11-13, 2022). Manchester, United Kingdom. 2022. Pp. 545-554.

5. Шинін О.С., Вусик Н.В., Жижко Н.О. Світові тенденції акварельного живопису. *Сучасні технології підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми*: зб. наук. пр. Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. Вип. 3. С. 117-127.

6. Шинін О.С., Марущак О.В., Жижко Н.О., Ільченко О.М., Тарановська Н.В. Виховання у майбутніх фахівців образотворчого та декоративного мистецтва художнього сприйняття: психолого-педагогічний контекст. *Fundamental and applied research in the modern world*. Abstracts of VI International Scientific and Practical Conference (January 20-22, 2021) BoScience Publisher, Boston, USA. 2021. Pp. 970-979.